

PERSEPOLIS

Marjane Satrapi ja Vincent Paronnaud

Ranska/USA, 2007, 97 min, K12

Persepolis on kreikkaa ja tarkoittaa persialaisten kaupunkia. Historiallinen kaupunki sijaitsi nykyisen Iranin Farsin provinssissa. **Persepolis** on myös **Marjane Satrapin** ja

Vincent Paronnaud'n ohjaama

animaatioelokuva, joka kertoo Satrapin lapsuudesta Iranin islamilaisen vallankumouksen keskellä.

Vaikka omaelämäkerrallinen tarina perustuu todellisen henkilön kokemuksiin, se on myös universaali kertomus aikuiseksi kasvamisesta, oman identiteetin löytämisestä ja ihmisten kohtaloita heiluttelevista diktatuureista.

Ohjaajat Marjane Satrapi ja Vincent Paronnaud ovat muuttaneet alkuperäisen sarjakuvakirjan rakennetta ja jopa kuvia, vaikka visuaalisessa tyyliässä onkin paljon samaa. Sarjakuvan ja elokuvan kerronta muistuttavat toisiaan, mutta elävä kuva poikkeaa monin tavoin staattisesta. Ensinnäkin elokuvassa on mukana ääni, joka laventaa teoksen maailmaa. Toisaalta sarjakuva antaa lukijalle enemmän päätösvaltaa; hän voi pysähtyä ja tutkia kuvia, pohtia niiden suhteita ja vaikka palata taaksepäin. Elokuva taas etenee tekijöiden päättämässä tahdissa jatkuvasti eteenpäin – katsojan täytyy pysyä kyydissä.

Persepolis-sarjakuvakirjan kaksi osaa on julkaistu myös suomeksi. Ne kannattaa lainata kirjastosta ja lukea tarkasti. Tarina aukeaa uudella tavalla, ja samalla voi oppia paljon sekä sarjakuvan että elokuvan kerrontakeinoista.

Jos Persepolis olisi tehty niin sanottuna live action - elokuvana (eli kuvattu kameralla oikeita näyttelijöitä lavasteissa), sen luonne olisi aivan toisenlainen. Vaikka elokuva kertookin Satrapin perheen ja Iranin vallankumouksen tarinan, piirroksiset etäännyttävät katsojan ja tekevät tarinasta yleispätevämmän. Voisi jopa sanoa, että animaatio voi sijoittua minne vain, tavanomainen elokuva sijoittaisi tarinan selkeämmin

juuri Iraniin. Lisäksi mielikuvitus- ja unijaksot saavat piirrettyinä erityisen herkän ja runollisen luonteen.

Persepolis on vahvasti omaelämäkerrallinen. Sen historiallinen kehys on tarkka, mutta kaikkein parhaiten Satrapi onnistuu kuvaamaan omia toiveitaan ja pelkojaan. Kytös todelliseen henkilöön ja historiallisiin tapahtumiin helpottaa tarinaan ja hahmoon samaistumista. Nuoren Marjanen kanssa on hauska kasvaa aikuiseksi elokuvan aikana. Kokemukset ovat tunnistettavia ja aitoja. Päähenkilöä ei onneksi nosteta jalustalle, vaan hän myös hölmöilee – kuten kaikki nuoret joskus.

Sivuhahmoista tärkeimmäksi nousee isoäiti, joka rakastaa lapsenlastaan ehtoitta mutta myös ärähtää tarvittaessa. Hän on luultavasti suosikkimummoni kaikista näkemistäni elokuvista. Perheen ja suvun rooli on Persepoliissa muutenkin tärkeä. Suvun tarinoiden tunteminen on tärkeä osa kasvavan lapsen identiteettiä.

Persepolis kuvaa maallisen ja uskonnollisen elämäntavan törmäystä Iranissa, mutta monet tapahtumat voisivat sijoittua minne vain. Ristiriita lapsuuden ja aikuisuuden – eli vapauden ja velvollisuuksien – välillä on pääpiirteittäin samanlainen Suomessakin. Elokuvasa nuori Marjane kertoo piirtävänsä ahkerasti, mutta uskonnollisen hallituksen määräämä asu vaikeuttaa liikkumista.

Vaatetuksen kontrolloiminen saattaa tuntua suomalaisista etäiseltä, mutta kesällä 2016 monissa Ranskan kunnissa kiellettiin burkiniksi kutsutun uima-asun käyttäminen. Elokuvasa maailma saattaa tuntua pintatasolla vieraalta, mutta omassakin yhteiskunnassamme on monia sääntöjä, jotka ovat varsin kummallisia, kun niitä tarkastelee lähemmin. Kannattaakin pohtia, mitkä ovat suomalaisen yhteiskunnan erikoisuuksia ja järjettömyyksiä. Niitä on enemmän kuin uskoisikaan.

Antti Pentikäinen

POHDITTAVAKSI

- Mitä lajityyppiä eli genreä Persepolis edustaa? Onko elokuvan laji vaikea määrittää?
- Minkä ikäisille Persepolis on mielestänne suunnattu? Sen ikäraja on K12. Onko se sopiva?
- Persepolis perustuu Marjane Satrapin suomeksikin ilmestyneeseen sarjakuvaan. Etsikää se esimerkiksi kirjastosta ja tutkikaa sen kuvakieltä. Mitä eroja ja yhtäläisyyksiä huomaatte? Välittykö teoksista samanlainen tunnelma?
- Mitä muista sarjakuviin perustuvia elokuvia tiedätte? Mitkä ovat suosikkinne ja mitkä inhokkinne? Mistä sarjakuvasta kannattaisi mielestänne tehdä elokuva? Entä toisin päin: miten onnistuu elokuvasta tehty sarjakuva?
- Ryhmätyö. Jakautukaa ryhmiin ja valitkaa listasta aiheet. Tutkikaa aiheitanne kirjastossa tai netissä. Kertokaa lyhyesti muille ryhmille löydöistänne.
 1. Päähenkilö
 2. Sivuhenkilöt
 3. Historiallinen tausta (Iranin islamilainen vallankumous)
 4. Elokuvan visuaalinen tyyli
 5. Realismi vs. fantasia – miten ohjaaja kuljettaa kahta tasoa rinnakkain
 6. Tarina ja juoni – pohtikaa juonen rakenteita
 7. Teemat – mitä aiheita teos käsittelee
 8. Sanoma – mitä Persepolis sanoo maailmasta
- Suurin osa elokuvista on edelleen miesten ohjaamia, ja päähenkilöt ovat useammin miehiä kuin naisia. Persepolis-sarjakuva on Marjane Satrapin omaelämäkerrallinen teos, ja hän on ohjannut myös kirjaan perustuvan elokuvan yhdessä Vincent Paronnaudin kanssa. Näkyykö elokuvasta, että se on naisen tekemä? Miten?
- Tehkää kaksi listaa: toisessa on elokuvia, joiden pääosassa on mies, toisessa nainen. Kumpia on helpompi keksiä? Kokeilkaa vaihtaa päähenkilöiden sukupuoli. Toimisiko Persepolis, jos pääosassa olisi poika? Entä voisiko James Bond olla nainen – Jane Bond?